

Зеров Микола Костянтинович

Життєпис

Микола ЗЕРОВ

Зеров Микола Костянтинович народився 26 квітня 1890 року в повітовому місті Зінькові на Полтавщині в багатодітній сім'ї вчителя місцевої двокласної школи. (Мати Марія Яківна походила з козацького роду Яреськів з-під Диканьки). По закінченій Зіньківській школи, де його однокласником був славетний у майбутньому гуморист Остап Вишня. Зеров учився в Охтирській та Першій Київській гімназіях. В 1908-14 роках — студент історико-філологічного факультету Київського університету.

1912 року з'являються друком перші статті та рецензії Зерова в журналі "Світло", газеті "Рада". 1914-17 рр. — він викладач латини в Златопільській гімназії. З 1917 року Зеров учителює в Другій Київській гімназії імені Кирило-Мефодіївського братства, з 1919 року працює професором Київського архітектурного інституту, а з осені 1923 року — професор Київського Інституту Народної освіти.

Микола Зеров справедливо вважається лідером "неокласиків" — групи поетів, перекладачів, літературознавців і критиків, до якої зараховують також О. Бургардта, М. Драй-Хмару, М. Рильського і І. Филиповича. Хоча вони і формально не утворювали окремішньої літературної організації, можна вважати їхню спільність у високих естетичних критеріях, що полягали в пріоритеті загальнолюдських цінностей у мистецтві. У своїй оригінальній поетичній творчості Зеров віддав, перевагу сонетам і александрійським віршам, які вирізнялися досконалістю форми і глибинним філософським проникненням у буття. Як перекладач він здійснив багато в чому неперевершені на сьогодні інтерпретації латиномовної античної спадщини, французьких "парнасців", а також творів багатьох інших класичних поетів.

Зеров-критик брав активну участь у "так званій літературній дискусії 1925-1928 років, підтримавши й теоретично обґрунтувавши позицію М. Хвильового. йому також належить значна кількість змістовних досліджень з історії української літератури. Окремими виданнями на Україні вийшли книжки "Антологія римської поезії" (1920), "Камена", "Леся Українка", "Нове українське письменство" (1924), "До джерел" (1926), "Від Куліша до Винниченка" (1929).

Літературна творчість М; Зерова постійно супроводжувалася злісними нападками вульгарно-соціологічної критики, а з кінця 20-х років почалося справжнє політичне цькування письменника. 1930 року його допитували на суді як свідка у так званому "процесі СВУ". А в ніч із 27 на 28 квітня 1935 року він був заарештований під Москвою на станції Пушкіне. 20 травня його відправлено до Києва для слідства. Звинувачення: керівництво контрреволюційною терористичною націоналістичною організацією.

Після певних "тасувань" "групу Зерова" остаточно було визначено в складі 6 осіб: Микола Зеров, Павло Филипович, Ананій Лебідь. Марко Вороний, Леонід Митькевич,

Борис Пилипенко.

Військовий трибунал Київського військового округу на закритому судовому засіданні 1-4 лютого 1936 року без участі звинувачених й захисту розглянув судову справу № 0019 — 1936; М. Зерову інкримінували керівництво українською контрреволюційною націоналістичною організацією і згідно з тодішніми статтями кримінального кодексу УРСР трибунал визначив йому міру покарання: десять років позбавлення волі у виправно-трудових таборах з конфіскацією приналежного йому майна. Цікава довідка у висновках по реабілітації М. Зерова: "Проверкой установлено, что бывший сотрудник НКВД СССР Овчинников, принимавший участие в расследовании данного дела, за нарушение социалистической законности осужден, а бывший сотрудник НКВД Литман за фальсификацию следственных материалов из органов госбезопасности уволен по фактам, дискредитирующим звание офицера". Отже, як насмішка звучало зізнання М. Зерова на Суді: "С моей стороны был только один раз сделан призыв к террору — в форме прочтения стихотворения Кулиша на собрании у Рыльского". Йдеться тут про читання Зеровим вірша П. Куліша "До кобзи" на квартирі Рильського 26 грудня 1935 року, де два "неокласики" і молодий письменник Сергій Жигалко пом'янули розстріляних за звинуваченням у приналежності до міфічного "об'єднання українських націоналістів" О. Близька, К. Буревія, Д. Фальківського, Г. Косинку та ін. Щоправда, випадком (випадком?) зайшов саме в цей час до Рильського і "представник газети "Пролетарська правда", присутність якого кілька разів згадувалася під час судового розгляду, але ні прізвища його не називалося, ні самого чомусь не допитувано, бодай як свідка, під час слідства...

На початку червня 1936 року етап із засудженими в цій справі прибув на Соловки. У короткі хвилини вільного часу Зеров повністю віддавався улюбленій справі — перекладу. За багатьма свідченнями, він завершив багаторічну роботу над українською версією "Енеїди" Вергілія. (Рукопис цього перекладу пропав або знищений).

Без будь-яких додаткових підстав і пояснень "справа Зерова та ін." була нагальне переглянута особливою трійкою УНКВС по Ленінградській області 9 жовтня 1937 року. Як наслідок — Зерову, Филиповичу, Вороному, Пилипенку було винесено найвищу міру покарання — розстріл. Усі вони полягли 3 листопада 1937 року.

Ухвалою Військової Колегії Верховного Суду СРСР від 31 березня 1958 року вирок Військового трибуналу КВО від 1-4 лютого 1936 р. і постанова особливої трійки УНКВС по Ленінградській області від 9 жовтня 1937 року скасовані, справу припинено "за відсутністю складу злочину".

Микола Зеров реабілітований посмертно.

Вячеслав Брюховецький

ЛУ 32(4441) 8.08.1991